

fortsättning från sid 7:

och därmed binda vägdammet. Och det var med sådana medel man sommarrid försökte hålla Östersjövägen något så när dammfri, ansträngningar som markerades av vägsalttunnorna av korngerad plåt längs vägkanten. I rostst skick liknade dessa tunnor gigantiskt förstora chokladgräddbullar av för tiden ny-modigt slag. Men därom har jag redan berättat.

Nå, hjälpte nu dessa insatser? Ja, till att börja med och till en del. Men snart var dammet tillbaka och bildade extrarök efter söndagskörens redan avgasstinkande bilar. På grund sin större täthet försvann inte vägdammet lika snabbt som avgaserna utan stod kvar som ett töcken, en dunst, som minde om vad som passerat.

Jag kom att tänka på just sommarsöndagarnas Östersjövägen när jag senare i livet mötte Fritiof Nilsson Piratens malande beskrivning av sommarheta vägar i novellen "Böndag" (Historier från Färs 1940): Över vägarorna stod ett svagt, grått töcken kvar efter vagnar som för länge sen farit från högmässan.

Precis så var det, blott med den skillnaden att vagnarna i detta fall var bilar på väg till den högmässa som mera hedniskt förrättades i Östersjöns salta böljor...

Om nu Höllviken med sitt vägnät må liknas vid ett stränginstrument är Östersjövägen den längsta strängen och svarar enligt akustikens lagar för den djupaste tonen. Den så att säga basar för hela sällskapet.

Att Östersjövägen verkligen är lång fick vi känna av när vi bodde på Hammartorpsvägen och skulle vandra ner till Kämpingebukten för att söndagsbada. Men 1933 hade vi flyttat längre söderut och dessutom fått cyklar. Dock avstod vi ändå de flesta söndagarna från baden, allrahelst under semester tiden. Trängseln där nere på stranden var för stor.

På grund av sin längd inrymde förstås Östersjövägen många bostäder och var redan av den orsaken fömligen livligt trafikerad också vardagar. Därtill kom att Kämpinge Strandhotell nere vid stranden drog sin publik. Vid vägen fanns också andra mera publika anläggningar, t.ex en sommarkoloni och en campingplats som var livligt frekventerad under dessa campandets slyngelar och vars något orgiastiska livsföring under helgerna väckte anstöt hos mera moraliskt medvetna sommargäster i angäfsarsande stugor.

på Ljunggen 5 • 1999

PRIS 10 KR

På Ljunggen ges ut av
Kulturöreningen
Calluna

Styrele:
Ingemar H. Johansson
Marianne Rönberg
Christian Kindblad
Christer Holgersson
Bengt Sandberg

Redaktör:
Christian Kindblad

Ansvarig utgivar:
Ingemar H. Johansson

Grafisk form:
Christian Kindblad

Tryck:
Copy Quick, Malmö

Adress:
Kulturöreningen Calluna
V. Mölledalsvägen 18
238 34 Höllviken

Postgito
250862-0

Tidningen utkommer
med 3 nummer per år.

Ätarge gärna våra artiklar
men ange alltid källan.

Ljung, Calluna vulgarts

KULTURÖRENINGEN
Calluna
PÅ OCH NER PÅ LJUNGEN

KULTURÖRENINGEN
Calluna
PÅ OCH NER PÅ LJUNGEN

Sista dansen i Höllviken

Årets bok från Calluna kommer ut i god tid före jul, vi bjuder denna gång på en minnesbok om Höllviken på 1930-talet. Det är den från sina kåserier i Sydsvenskan kände läraren och författaren Anders Carlsten som berättar om sin ungdoms somrar på Ljunggen. Boken är rikt illustrerad med författarens egna teckningar. Här följer ett utdrag:

Att bo vid en landsväg

Jag kan inte hävda att jag bott vid en landsväg i hela mitt liv utan får nöja mej med en sommar – om man nu kan kalla 30-talets Östersjövägen en landsväg. Jo, nog kan man det, även om stråket ännu inte – som i dag – hade fått rangen av "riks – eller viktigare länsväg", vilket är fallet på tätortsgatan i telefonkatalogen. Men då är också en bit av Fädriften med.

Dock var Östersjövägen den gangen huvudleden ner till Kämpingebaden, något som vi boende noggsamt fick känna av om söndagarna. Visst kunde man ta sig ner via andra genomfarter, men de hävdade sin roll av privata vägar, något som en del av dem markerade med mot Fästerbovägen stängda grindar och den avskräckande skylten PRIVAT VÄG.

Det heter ju att alla vägar bär till Rom men i Höllviken gäller i stället regeln att alla vägar bär till Östersjön, något som framgår av nedanstående karta från 30-talet.

Falsterbonäset liknas ju ofast vid en hammare vilket är nog så motiverat med tanke på handtungans form. Och Höllviksdelen skulle i så fall bli själva hammarskaftet, något som heller inte kan bestridas. Men tar man – som på denna karta – med vägnätet, uppstår en annan bild, nämligen bilden av ett strängat instrument, en harpa eller något i den stilen och med de nord-sydliga vägarorna som strängar.

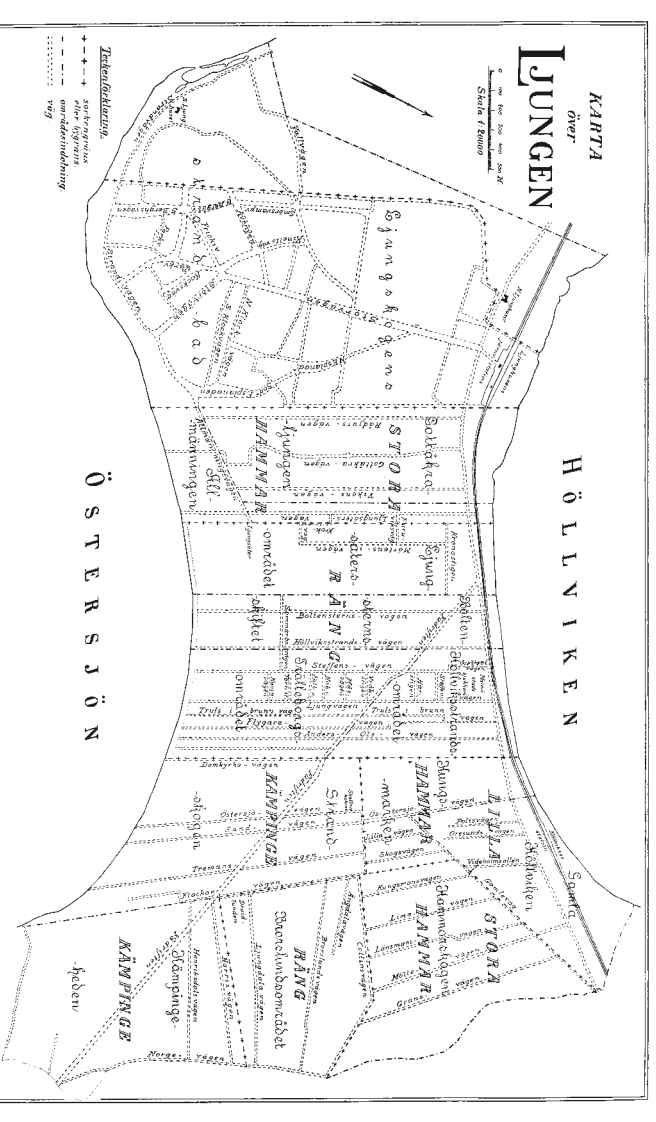
Vad för slags melodi som kan tänkas spelas på dessa strängar må vara osagt, men det vore väl något i stil med "Jag längtar ner till havet" eller kanske parandnumret "Till haffs, till haafstis" (ett i mitt tycke oldidligt skrännnummer för tenorer...).

Men nog nu med metaforer och in i en naturvetenskaplig verklighet, företärd av något för läsaren så ohyggligt som en kemisk formel:

calciumklorid + vatten = släckt kalk + saltsyra

Vad är det? frågas väl nu som i katekesen. Jo, svarar jag, det är formeln för vägsaltets sätt att från luften dra till sig fuktighet (läs vattenånga)

fortsättning på sid 4

på Ljunggen 5 • 1999

Vykortet - inte bara vyer.

”Var god skicka två skjutsar att köra grus om måndag.

Vänligen A U Bååt”

Så kunde en vykortstext låta kring sekel-skiftet, skickad från Vällinge till Skanör. Jag tänkte i denna artikel vända på vykorteten och ta en titt på textsidan.

Kortet innehöll inga hemligheter, man tullade på integriteten mot att de fick skickas för halva brevpортot – fem öre. Det kallades Brefkort och blev riktigt populärt först kring sekelskiftet då man dessutom fick en bild på ”baksidan”.

Under 1890-talet hade man kunnat köpa tecknade vyer. Ofta med mer än en bild från diverse städer, men när tekniken med ljustryck började användas gick det att massproducera kort för en billig peng och kortförsäljningen steg lavinartat. 1904 postades ca

45 miljoner vykort i Sverige, detta med en befolkning på bara strax över 5 miljoner.

Man samlade vykort i album och skickade vyer till vänner och bekanta på födelsedagar, namnsdagar och mors dag, man skickade naturligtvis julkort men också påskkort och nyårskort. Man skickade kort till sig själv eller till vänner utan att skriva något på dem bara för samladets egen skull.

Malmö hade tre posturer per dag och självället utdelning på lördagar så korten kom

lorca och Gran Canaria hamnade i svenska byråådor.

Sen tog det slut, det sista vykortet i postal mening skickades 1981, då det särskilda portot för vykort slopades.

Numera skicka vi inte så mycket vyer utan mest ”numorkort” med barn, hundar eller halv nakna damer i pikanta situationer. Inget av detta är särskilt nytt, det fanns redan vid

sekelskiftet, men de rena vyerna med olika gator och torg, statyer och kyrkor från landets alla städer är borta. De har ersatts av enstaka ”typkort” med hälsning från Skåne eller Dalarna. Sedan finns naturligtvis flerbildskorten kvar, de har bara blivit mer och mer färgglada. De svarvita kort som dominerade försäljningen under perioden från 1900-1950 skulle inte ha en chans i dag.

När jag började samla kort från Skanör - Falsterbo och Ljunggen i mitten på 70-talet kunde man köpa de gamla korten i kiosker för 25 öre! Ett nytt färgkort kostade då en krona.

Idag får man fara på sam-lammarknader runt hela landet för att söka de få kort man saknar och priserna ligger kring 30-40 kronor och uppåt. Börjar man samla idag kan man snabbt skaffa sig en samling på 200-300 kort för kanske tio kronor styck, men sedan blir det dyrare.

snabbt fram. På 30- och 40-talet började telefonen sitta segertåg och enkla meddelanden kunde överföras trådledes. På 50-talet skaffade många bil och då skickade man vykort från Ornäs-tugan, Trollhättet-fallen och Kungliga huvudstaden. Under 60- och 70-talen blev det charterresor och miljontals kort från Mal-

de dig pålagda uppdrag att intet försunnas. önska din Far A.G.A. S=t”

Kortet föreställer Hököpinge sockerbruk och är skickat till Bjärsjölagård. Det var ord och inga visor som man säger. Om detta kan kallas manligt kärvt så är nästa text motsatsen. Det är ett julkort med änglar på och infällt bland moln och blommor är Hvellinge och Fugle kyrkor samt en bild på pastoratets kyrkoherde!

”Jag önskar dig så många dagar klara jag önskar du må få en fröjdetull lott jag önskar att du måtte lycklig vara la jag dig önskar allting ljutt och godt”

De flesta texterna ligger emellertid på ett enklare plan, det hälsas till moster Greta eller till mor och far, det skrivs om väder och badtemperaturer, om resor och möten med kusiner och vänner till familjen, man tackar för kaffet och man tackar för vänligheten:

”Hjärtligt tack för all den vänlighet som kom mig till del under min vistelse hos fru Holmberg. Ber fru Holmberg framföra min hälsning till Clara”

Eller den här egendomliga hälsningen till en vaktmästare på Slottsgatan i Malmö:

”De hjärtligaste gratulationer på födelsedagen från Ellen. Din mor är så sjuk, många hälsningar till er alla.”

Med en bild på Skanörs torg skickar en skolpåg en hälsning till sin lärare i Linnhamn:

”Skanör den 15/6 1903. Min älskade lärare. Jag studerar flitigt mina böcker. Hälsningar från John. Huru långt äro de komma i tyska?”

Några dagar senare med en vy av Skanörs Gästgivaregård:

”Skanör den 22/6 1903. Min käre lärare, hjärtligt tack för vyer! Jag kommer hem om torsdag. Hjärtliga hälsningar från mig och mor. Min adress är John Ekberg, styrman Georg Persson, Östergatan, Skanör. Hälsa mina kamrater.”

Ett annat kort från Skanör med ett idag typiskt telefonbesked, eller kanske e-post:

”Möllevägen den 28/7 04 Kära svärföräldrar, om inget hinder möter, kommer vi köranades till Staffanstorp om onsdag. Mor, Far, Anna jag och barnen komma. Far kan nog ställa om, så vi får häkten in, vi kommer vid tretiden på e.m. många

hälsningar till er alla genom Augusta.”

Ett kort från 20-talet föreställande Rid-sporttävlingar vid Falsterbohus och skickat till en direktör Oscar Chruzsander på Siblyllegatan i Stockholm:

”Ljungnhusen söndag morgon. Vår igår ute och åt frukost på Skanörs gästgivaregård samt gjorde också ett besök vid Falsterbo – en förräm badort. I går golfvävningar där med mycket A-bilar. Gör idag en utflykt till Kongens By Därefter går färden hemåt. Bästa hälsningar Martin.”

Men det behövs inte ha hänt så mycket för att det skall resultera i ett vykort:

”Vi är lyckligt framkomna, bor i en vacker villa vid stranden.

Hälsningar Kalla o Nisse.”

Litet längre men lika typiskt:

”Kära Mor och allihop! Ja nu är vi här och har det underbart skönt. Här är mycket bra med plats och nära till affären. Vi var ute och rodde och bada i går, men idag har jag ej vägat bada. Har blivit lite solbränd i dag för det känns. Hjärtliga hälsningar till ar alla. Elsie och Erik.”

På ett förlinjerat kort förebadar en ovan hand vykortens fall genom den nya tekniken:

”Kära Hilda. Hilda kan tro att jag har roligt. Hur är det med er där hemma. Hopps bra. Ni kan ringa till mig en dag. Hanna kan ringa. Jag blir så glad när jag får telefon. Kära hälsningar Greta.”

Alla gillade inte lugnet på landet:

”Ljungnhusen den 27/8 1908. En hälsning från ödemarken. Jenny.”

Och alla fick inte det kort de väntat på: ”Om du inte har skrivit till mig ännu så ska du inte göra det heller.”

Mottagaren var en lokeldare från Nässjö.

CHRISTIAN KINDBLAD

Böcker från

Calluna

Böckerna finns att köpa på biblioteken i Höllviken, Skanör och Vällinge samt på Bärnstensmuseet i Kämpinge, Falsterbo Museum och Turistbyrån vid Falsterbo-kanalen samt på ICA-Toppen i Höllviken.

Höllviken – bilder och minnen från förr. **SLUTSÄLD!** Pris 40 kr.

Ett stycke kanalhistoria. Pris 40 kr.

Resande över Ljunggen. Pris 65 kr.

Bl medlem i

Kulturföreningen

Calluna

sätt in 40 kr på postgiron 250862-0

Sedan sist.

Vi har med framgång sålt våra böcker på Skanörs Sillamarknad, på Lions allängskväll, på Kanal-dagen och på Rotary-forumet i vårt eget ställ på ICA-Toppen. Boken om Höllviken är när detta skrivs utsäld. Då boken kostar en hel del att trycka upp i inbundet skick, kommer vi inte omedelbart att trycka den igen, utan vänta en tid. Resande över Ljunggen kommer däremot ut i ny upplaga under november.

På biblioteket kommer vi under hösten och varen att arrangera två utställningar. Den första berättar om Linnés Skånska Resa. Läs mer om den på sid. 4. Den andra handlar om Skånsk Hembygdsföreelse och kommer att visas under varen.

Kulturföreningen Calluna ansökt sig under varen till Skånes Hembygdsförbund. Det ger oss inbrott och idéer till vår fortsatta verksamhet.

Marianne Rönning kommer att avsäga sig sitt uppdrag som kassör i föreningens styrelse. Marianne har nu flyttat sina bopålar till Ystad och får mindre tid över till föreningsverksamhet. Vi vill här tacka henne för de gångna åren i styrelsen, men också för att ha tagit initiativet till den bok om Höllviken, som blev starten på vår förening.

Som vanligt känner vi i styrelsen en brist, som ett citat från den danske författaren Benny Andersens kanske bäst beskriver:

”Vi har åtta klockor hemma och ändå räcker tiden inte till.”

Calluna önskar sina medlemmar en skön höst och ett gott nytt år! -sendel!